straks komen met het voorstel, Lucas 2:13, 14 door de gemeente te laten zingen op een melodie, welke dit mogelijk maakt — dan zou ik dat zeer toejuichen en goede hope hebben, dat de Synode van Utrecht dit voorstel niet zou afwijzen. Prachtig; dan wordt art. 69 der K. O. gewijzigd en mag iedere dominee, die dat wil, den Engelenzang door zijn gemeente laten aanheffen. Doch zoolang de kerken met elkander daartoe niet besloten, is en blijft dat ongeoorloofd en mag m.i. die raad dus niet gegeven worden.

Nu hebt gij het nog wat erger gemaakt en gezegd: „Doe het eerst en zet het dan in de pers." Dat noem ik, welbewust, een ondoordachte en revolutionair advies. Wanneer men zoo in onze kerken wil gaan handelen zonder zich te storen aan hetgeen men met elkander is overeengekomen, dan wordt alle reformatie onmogelijk gemaakt. Er zal dan groote wanorde ontstaan en op geen enkel accord, geen enkelen regel zal men meer kunnen rekenen. Bovendien maakt men juist daardoor de menschen schichtig en bewerkt men, dat ze van zulk een reformatie-mentaliteit niets moeten hebben.

Ik weet, dat er tijden en redenen kunnen zijn, waarop en waarom men deuren intrapt en ruiten stuk slaat. Maar een kalme, goede brandweerman doet dat niet, als het niet noodig is; hij zoekt den brand te blusschen met aanrichting van zoo weinig mogelijk schade. Alleen zenuwachtige, voor hun werk niet geschikte menschen halen zulke dingen uit. En aangezien gij dat allerminst zijt, geloof ik uw advies ondoordacht te mogen noemen.

Ik ben er bijna zeker van, dat gij mij dit zult toestemmen. Maar omdat ik het niet ongevaarlijk vind, wanneer menschen van uw gezag zulke dingen zeggen, leg ik heel wat zout op dit slakje. Het moet zoo gauw mogelijk smelten als het geen groote schade aan de echte reformatie zal doen. Deputaten voor de Liturgie komen over enkele maanden met tamelijk ingrijpende voorstellen, die m.i. lang niet iedereen zoo maar dadelijk zal aanvaarden. Willen we den weg open houden voor een sympathieke beoordeeling daarvan, in de hoop, dat de reformatie, die wij wenschen en voorstaan, in den kerkelijken weg een goed onthaal zal vinden, dan moeten we de menschen niet schrikachtig maken door zulke dingen als gij hebt geschreven, en ons best doen om ze in het spoor van o r d e hen v e r d e r te brengen.

Ik laat uw derde voorbeeld (een deel der Kerstpreek voor kinderen) nu maar rusten, omdat mijn papier zoo ongeveer vol is en ik het zeer weinig belangrijk vind. Ik heb deze dingen echter willen zeggen, omdat er, naar ik vrees, heel wat z.g.n. reformatoren zijn, die met allerlei niet voldoende doordachte opmerkingen, welke ó zoo gauw gemaakt kunnen worden en ó zoo gekleed staan, leelijke struikelblokken leggen op den weg dergenen, die met studie en na rijpe overweging hun best doen, onzen eeredienst te verbeteren.

Nu zijt gij een te ernstig man dan dat ik u onder zulken zou rekenen. Maar dan moet ge ook niet uw pen zoo over het papier laten hollen, zonder te overwegen wat anderen uit uw woorden kunnen maken en tengevolge daarvan zouden kunnen doen. Willen we de echte „reformatie-mentaliteit" kweeken (ik heb het niet op dat woord, doch laat dat nu maar rusten), dan zullen we niets moeten doen en zeggen, wat haar kan verhinderen te komen. En dan moeten we m e t e l k a n d e r beproeven, in den o r d e l i j k e n weg w è l o v e r w o g e n verbeteringen tot stand te brengen.

Overigens ben ik het best eens met wat ge schreeft over de onmogelijkheid om te reformeeren zonder aan iemands heilig huisje te raken. Ik ben daarvoor evenmin bang als gij, en dank u voor de goede woorden, die ge daarover schreeft. Denk nu eens rustig na over het bovenstaande; misschien kunt ge het beamen, en wilt ge dan de volgende week naar me luisteren, als ik u wat schrijf over uw tweeden brief, uitgenomen de quaestie van den uitbouw der belijdenis, waarover ge al zooveel hebt moeten hooren, dat uw ooren wel zullen suizen.

Met broederlijken groet,

J. C. DE MOOR.

UIT DE SCHRIFT.

Zijn rieken.

> En zijn rieken zal zijn in de vreeze des Heeren; en Hij zal naar het gezicht Zyner oogen niet richten, Hij zal ook naar het gehoor Zijner ooren niet bestraffen. Jesaja 11 3.

Wanneer de stedeling van onzen tijd even kans ziet, ontvlucht hij op gouden zomerdag de hooggemmurde menschengangen van straten en stegen en de ozonrijke boschlucht in te ademen, met haar wonderdoende dennengeuren of de zilte zeelucht met haar opwekkende prikkelingen. Dan vaart er nieuwe kracht in hem. Dan snuift hij vernieuwing van natuurlijk leven op. Wandelingen, die hem in de stad zouden vermoeien, tellen niet mee. Zijn rieken is aan de frissche vrijheid der natuur en het wekt in hem blijheid.

Wanneer daar iemand van zwak gestel bezwijmt, is het niet zelden voldoende een flacon met opstijgende geuren te openen, ze bij het reukorgaan te brengen en de vale gelaatskleur verandert, de oogen zoeken, de mond vraagt. De zwakke is weer bij. Dat deed het rieken aan het weldadige, verdampende vocht.

Wanneer gij een kamer moet binnengaan, waar de atmosfeer is bedorven, dan bevochtigt gij een doek met sterk riekende vloeistof, houdt die voor den mond en gij verricht, waartoe gij anders niet in staat zoudt zijn geweest.

In den reuk word u een machtig vermogen gegeven, om uw geest te vernieuwen, uit bewusteloosheid te doen wederkeeren, tegen schadelijke invloeden te beschermen.

Met Zijn ontvangenis en geboorte trad uw Heiland onze wereld in.

Onze wereld, waar het geestelijk veel muffer en benauwender is dan naar het natuurlijke in de smalste sloppen der groote wereldstad op windstillen, blakerenden zonnedag.

Onze wereld, waar de sterkste van geest, door de uitademingen der zonde bevangen, als in verdooving nederligt.

Onze wereld, waar de pestlucht onzer misdaden hangt, die zich over de aarde verbreidt, maar daardoor niet ijler wordt, maar zich gedurig verdicht.

Onze wereld, dat groote leprozenhuis.

Onze wereld, dié reusachtige barak van besmettelijke ziekten van de walgelijkste soort.

Daar moest uw Jezus binnengaan.

Daar moest Hij een taak volbrengen, niet gedurende eenige oogenblikken, maar gedurende jaren en jaren, van de kribbe tot het kruis.

Hoe was het mogelijk, dat Hij, de zuivere, de Gezonde van ziel, het daar kon uithouden?

Jesaja geeft het antwoord: En Zijn rieken zal zijn i n, of liever, a a n de vreeze des Heeren.

Daar hebt gij een der geheimen van het Middelaarswerk van uw Meester.

Vredig kon Hij liggen in den voederbak van het beest, in een plaats niet voor menschen bestemd, in een ver van aangename atmosfeer.

Want Zijn rieken was aan de vreeze des Heeren.

Rustig kon Hij rondwandelen tusschen hen, die niet in Hem geloofden, die Hem nawierpen met rottenden laster, die op Zijn weg lagen opgestapeld als ontbindende lijken.

Want Zijn rieken was aan de vreeze des Heeren.

In vast vertrouwen liet Hij Zich verzoeken door den giftbrakenden duivel, hoorde Hij aan de bedwelmende woorden van den sluipmoordenden Verleider.

Want Zijn rieken was aan de vreeze des Heeren.

Met zaligen glimlach kon Hij de zondaars ontvangen en met hen eten, kon Hij in het gezelschap verkeeren van hoeren en tollenaren. Hij bleef onbesmet en afgescheiden van de zondaren.

Want Zijn rieken was aan de vreeze des Heeren.

Hij kan Zich ook over u heenbuigen, u opnemen en dragen in Zijn armen, u den kus der gemeenschap geven, al zijt gij nog zoo vervuild, al is uw ziel één etterende wonde.

Want Zijn rieken is en blijft aan de vreeze des Heeren.

Hij draagt dat reukwerk in Zich.

Het is niet gegoten in nardusflesch, waarvan eerst de hals moet worden stukgeslagen, opdat de geuren uitvliegen en den mensch van buiten af opwekken.

De opwekking en vrijwaring tegen smet, kwam bij Hem van binnen uit.

Behoorde tot Zijn persoonlijkheid.

Daarom was Hij ook voor besmetting onvatbaar.

Daarom kon Hij voor geen bezoeking bezwijken.

Het reukwerk, dat in Zijn ziel brandde, was de vreeze des Heeren.

De mystieke gesteldheid, waardoor Hij als Zoon alles intuïtief wilde doen, wat den Vader welbehaagtijk kon zijn.

De teere godsvrucht, die alles mijdt, wat God zou bedroeven en niets durft ondernemen, dat de goedkeuring van den Heilige niet zou wegdragen.

De heilige macht, die wijsheid baart en tot onstraffelijken wandel bekwaamt.

Die vreeze, de vrucht des Geestes, werd Hem geschonken zonder mate.

Die vreeze vulde Zijn ziele-heiligdom geheel.

Daaraan riekte Hij.

En zoo kon Hij onder ons wonen.

Wie nu de zalving van den Heilige heeft, heeft ook iets van dat reukwerk.

Zijn ziel is er niet vol van.

Helaas neen.

Maar 't is er.

Het brandt.

Het riekt.

Anders kondt gij de verdorven wereld niet in.

Anders kondt gij in het lichaam der zonde geen dag langer blijven.

Nu wel.

Wel hebt gij bezorgd te zijn om toch steeds aan die vreeze des Heeren te rieken.

Indien die vreeze ontbreekt, dan ontbreekt u de zalving, dan ontbreekt u Christus, dan ontbreekt u Bethlehem. Dan hebt gij te bedelen om kind te worden in het geboren Kindeke van den Kerstdag.

Maar als ge dan, met de vreeze des Heeren aangedaan, in de wereld komt, snuif dan niet op de onzalige lucht van uw zondelijken aard, die van binnen uit opwalmt.

Het inleven in het Kerstfeit make u meer bedreven om voor den ondraaglijken stank uit uw innerlijk, uw ziele-reukorgaan buiten werking te stellen, maar het in beweging te laten brengen door de heerlijke vreeze des Heeren.

Dat zal ook gebeuren, wanneer gij u in beslag laat nemen en in beslag genomen wordt door den Geest van Christus.

Hij zal u meer en meer gelijkvormig maken aan het Beeld van Hem, Wiens rieken was aan de vreeze des Heeren.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

De loochening der Gemeene Gratie.

V.

In Amerika is onder de Gereformeerde broeders ernstig geschil gerezen over het leerstuk van de Gemeene Gratie.

Er zijn er, die meenen, dat deze leer onschriftuurlijk is en daarom de Gemeene Gratie loochenen.

De stand van de kwestie wordt uiteengezet in de brochure van Ds J. K. van Baalen: „De loochening der Gemeene Gratie, Gereformeerd of Doopersch".

Ds van Baalen ziet in dit geschil een beginselstrijd tusschen Calvinisme en Anabaptisme en meent, dat in Hollandsche kringen in Amerika nog maar al te veel van den Dooperschen zuurdeesem te bespeuren valt.

Om onze lezers voor te lichten, volgen we den schrijver op den voet.

We wenschen echter deze zaak geheel los te maken van de Jansen-kwestie.

Ook werpen we ons niet als scheidsrechter tusschen de Amerikaansche broeders op.

Daarom blijven hun personen buiten geding.

Zij, die in Amerika de Gemeene Gratie loochenen, zetten de uitspraken van godgeleerden als Kuyper en Bavinck, in deze kwestie eenvoudig op zij en beloonen daarbij niet steeds het verschuldigde respect.

Voor hen is het Noachitische Verbond een verbond van particuliere genade.

Ook wordt volgens hen, het leven der wedergeboorte niet gedragen door het leven uit de schepping.

Evenmin is ook het verbond der bijzondere genade aan alle zijden omringd door een algemeene genade, gelijk een kern door haar bolster.

Er bestaat, zoo gaan zij verder, geen genade, dan in het bloed van Christus en in den natuurlijken mensch is er van vatbaarheid voor genade in het hart geen sprake.

Tot den natuurlijken mensch vloeien wel uitwendige zegeningen, welke voor den geloovige bestemd zijn af, maar die zegeningen verkeeren voor hem in een vloek.

Daartegen nu brengt Ds van Baalen zijn bezwaren in. Hij ontdekt rationalisme in de redeneering zijner tegenstanders. Maar vooral legt hij hun ten laste een eenzijdige theologie, die alleen uitgaat van de leer der uitverkiezing.

Met de voorbeelden van Farao's dochter en de bekeering der Ninevieten op de prediking van Jona wil hij aantoonen, dat de gaven Gods aan de onwedergeborenen, dezen niet nog goddeloozer maken.

Hij meent in de loochening der Gemeene Gratie te herkennen, de dwaling van het Anabaptisme, waaraan de praktijk van de „mijding" onafscheidelijk verbonden was.

Het zou jammer zijn, indien dit geschil in onze Amerikaansche Kerken op scheuring uitliep. Daarom matige men zich in zijn uitspraken, verkettere elkander niet te spoedig, zegge liever, dat iets in de Anabaptistische lijn ligt, dan dat men het als Anabaptisme brandmerkt en houde rekening met de inkonsekwenties, welke bij de tegenpartij duidelijk zichtbaar zijn en waaruit blijkt, dat men bij het Anabaptisme niet wil uitkomen.

Waar ligt de eigenlijke fout bij de broeders die in Amerika de leer der gemeene gratie loochenen?

Naar het ons voorkomt hierin, dat zij zich het begrip „genade" niet goed hebben doorgedacht.

Hier komt het weer uit, welke fijne voelhoorns Kuyper bezat.

Het was alsof hij, toen hij zijn werk over de „Gemeene Gratie" opzette, voorvoelde, dat uit het naar vorenbrengen van dit geloofsstuk der Calvinistische reformatie een geschil kon rijzen als nu werkelijk gerezen is.

Vandaar, dat hij de terminologie, die reeds burgerrecht verkregen had, niet het minst door Bavinck's rede over de „Algemeene Genade", ter zijde schoof en daarvoor de ietwat zonderling aandoende benaming „Gemeene Gratie" aanbeval.

Hij vond zelf deze uitdrukkingswijze wel wat verouderd.

Maar hij rechtvaardigt in zijn Inleiding zijn keuze in dezer voege:

„Dat we desniettemin de uitdrukking: a l g e m e e n e g e n a d e meden, en „g e m e e n e g r a t i e", d.i. „gratia communis" boven deze reeks als titel schreven, is ter afsnijding van misverstand. Zoo